

Debat sobre el llibre de Dídac Lagarriga: “Del teu germà musulmà. Cartes d’avui a Charles de Foucauld”

Llibreria Claret, el 28 de febrer de 2017

Per Joan Lluís Pérez Francesc

L'Institut Emmanuel Mounier de Catalunya va organitzar, contant amb la generositat de la llibreria Claret, aquest col·loqui al voltant del llibre de **Didac Lagarriga**, “**Del teu germà musulmà. Cartes d’avui a Charles de Foucauld**”, amb l'autor, en Josep Lluís Vázquez Borau, president de la comunitat Ecumènica Horeb i membre del IEMC, i Joan Lluís Pérez Francesc, professor de la UAB i vicepresident del IEMC.

L'acte fou presentat pel president de l'entitat, Dr. Albert Llorca, que, un cop feta la presentació dels contertulians, posà en relleu l'expectativa que el debat generà, com així es va fer palès en les diverses intervencions del públic que posteriorment hi hagué.

Els contertulians foren:

En **Dídac Lagarriga**, que, a més del seu llibre, sobre el que debatrem avui, és escriptor i editor. De ben jove, abraçà la fe islàmica, fundà l'any 2005 “oozebap”, entitat dedicada a difondre experiències i reflexions culturals a l'Àfrica i a promoure el diàleg interreligiós. Dels seus escrits, citarem dues de les seves darreres obres: “*Eco-yihad. Apertura de consciència a través de la ecologia y el consumo halal*” (2014), y “*Un Islam visto y no visto. Hacia un respeto común*” (2016).

En **Josep Lluís Vázquez Borau**, especialista en l'obra de Charles de Foucauld, ha escrit més de vuit llibres sobre aquest místic –de les més de 80 obres publicades–; és doctor en filosofia i en teologia. Precisament la seva tesi doctoral (2011) tracta de “*L'amistat com a categoria teològica i evangelitzadora en Charles de Foucauld*”; i publicà en el 2014 el llibre “*100 preguntes sobre el Islam*”.

I en **Joan Lluís Pérez Francesc**, és doctor en dret –ell és catedràtic acreditat de Dret Constitucional a la UAB– i persona sensible a la dimensió religiosa. Les seves aportacions se situen en les consecucions de la humanització i l'espiritualitat mitjançant les seves investigacions jurídiques.

L'obra que ens ocupa es un assaig dialògic i interreligiós, d'obertura a l'altre, És un diàleg postal, asimètric entre l'autor del llibre, en Dídac, i en Charles de Foucauld. Descriu, mitjançant aquestes cartes apòcrifes enviades a Charles de Foucauld, un procés místic viscut que posa en relleu, entre d'altres, dues coses, en les que l'autor insisteix: la crítica indirecta a posar etiquetes i mantenir prejudicis i la constància que ell observa de la paradoxa en l'anima del místic francès, entre l'equipatge militar colonialista i la seva fe cristiana.

En **Joan Lluís Pérez Francesch** va fer una presentació del llibre, des del seu punt, de vista, en la que va destacar que es tracta d'un escrit molt ben construït, en el que es defensa una "espiritualitat del desert", en el sentit de cercar aquell espai, en el nostre pelegrinatge vital, que pot combinar la introspecció i l'acció. El gènere epistolar a Charles de Foucauld li dona gran vitalitat al llibre, tot i que va destacar que no cal fer el sal a l'islam, com tampoc o va fer el beat francès.

Indicà que es tracta d'un llibre que explica una conversió des de l'increença. Ara bé, la tradició cristiana està plena de místics, i de sants que han cercat Déu des d'una Fe que és la que tenim més a prop a la nostra pròpia cultura. Charles de Foucauld redescobreix el cristianisme gràcies a la fe islàmica. El llibre és una aportació personal - una autobiografia-, però cal preguntar-se què aporta al diàleg interreligiós. O dit d'altra manera; què ha succeït perquè una persona de la societat cristiana abraça la fe islàmica? Com explicar el canvi de religió que expressa l'autor del llibre? Cal preguntar-se també si aquesta evolució ens millora com a societat. Potser ens podem fer una pregunta prèvia, afegí. Quin és l'objectiu últim de la religió? La pregunta se situa en una disjuntiva: o bé la veritat tancada dogmàtica a, o fer el bé. O les dues coses...

Afirmà que l'epíleg és excepcional, una imatge del desert, davant la qual ressalta "fer el bé" en la "perifèria" del món. Avui el cristià ha de fer-se ermità i continuar essent conreador de la terra i viure el desert com espai de silenci dins de cadascú. Aquest és l'espai de Charles de Foucauld i de Dídac Lagarriga, l'espai del missioner ermità.

A continuació va intervenir en **Josep Lluís Vázquez Borau**, qui llegí un text elaborat per ell, com a carta apòcrifa, escrita la mateixa tarda del dia en què varen matar a Charles de Foucauld, l' 1 de desembre de 1916. Com es pot observar en el text que reproduïm a continuació, Charles de Foucauld no se sent anticolonialista; però sí va contra la injustícia i l'esclavitud que comporta el colonialisme. Charles de Foucauld se sent atret per les arts i la cultura de l'Islam; i vaticina la pèrdua de les colònies si els francesos no canvien d'actitud. La carta és un breu relat de les dificultats de Charles de Foucauld explicada a la joventut. Com en el cas d'en Dídac, Charles de Foucauld va remuntar gràcies al silenci: va posar en valor l'hospitalitat de l'islam i va anar convertint-se a la **fraternitat**. En destaca el camí de l'espiritualitat interior: la mística, l'amor i l'amistat.

Heus aquí la citada carta apòcrifa de de **Josep Lluís Vázquez Borau**:

CARTA DE CHARLES DE FOUCAULD A DÍDAC, EL MEU GERMÀ MUSULMÀ

Benvolgut Dídac:

En primer lloc agrair-te les teves cartes on es posa de relleu el teu camí interior, i on, de mica en mica, vas exposant com, des de la teva atracció inicial per el silenci, que va començar en la teva infància, vas parlant de la teva experiència religiosa a lo llarg de la teva evolució vital. Tos dos hem passat de la increença a la creença i a tots dos ens ha marcat profundament l' Islam.

Avui, primer de desembre de 1916, aprofito per contestar la correspondència, ja que els soldats del fort Motylinski, que està a uns 50 Km d'ací, passaran a recollir la correspondència. T'escric, dons, des de Tamanrasset, en el cor de les muntanyes del Hoggar, en el bordj, fortalesa-ermita, on ara visc i que hem construït els tuaregs de la tribu Dag-Rali, per poder refugiar a la nostre gent dels atacs dels senusites, provinents de la Tripolitania, que, a rel de la guerra franco-alemana, fan incursions per la frontera oriental d'Algèria, per revoltar a les tribus en una guerra santa contra els infidels cristians.

Acabo de tancar la carta escrita a la meva cosina, la Sra. de Bondy, que com be dius en les teves cartes, a jugat un paper providencial en la meva vida i particularment en la meva conversió i

que per a mi és com una mare. Et copio unes lletres que l'he posat i que et poden també il·luminar: "¿Quan es pot patir i estimar es pot molt, es pot el màxim del que es pot en aquest mon; un sent que pateix, no sempre un sent que estima, i això constitueix un patiment mes! Però un sap que voldria estimar i voler estimar és estimar. A un li sembla que no estima suficientment, però Déu que sap de quin fang ens ha format, i que ens estima molt més del que una mare pot estimar al seu fill, ens ha dit, Ell que no menteix, que no refusarà a qui vulgui venir a Ell".

Ara, amic musulmà de l'altra banda del Mediterrani, voldria anar comentant algunes coses de les cartes que m'has enviat: No soc radicalment anti-colonialista, dons soc fill de la meua època. El que soc és ser radicalment oposat a tota injustícia. És per això, des de la meua arribada al Sahara argelí, a l'oasi de Beni Abbés, lo més a prop del Marroc, país que vaig explorar quan tenia vint-i-quatre anys, quan cap europeu s'havia endinsat en ell fins a llavors, disfressat de jueu i acompanyat del rabí Mardoqueu, on vaig descobrir l'hospitalitat dels fills d'Abraham; el primer que vaig fer és que la meua casa fos un lloc d'acollida per els pobres, per això la van començar a nomenar "la Fraternitat"; vaig denunciar l'esclavitud i alliberar a quatre esclaus harratins, mestissos entre àrabs i negres; vaig denunciar els abusos dels francesos i vaig demanar bons comercia'ns, educadors, infermers, etc. Ara mateix estic entusiasmat per la possibilitat de que arribi a Tamanrasset el tren transsaharià, que pot ser una font de connexió i de desenvolupament, etc. I el que és més important: he fet un diccionari tuareg-francès, i he recollit el material poètic cantat entorn del foc, etc. En això, també com tu, m'he sentit atret per les arts, la musica i l'història cap a l'Islam. Però, si França no canvia d'actitud vers les poblacions autòctones, en un marge de cinquanta anys les gens és sollevaran i trauran fora als francesos...

Em dius que als catorze anys vares deixar l'infància de forma dràstica degut a la mort de la teua mare i que de cop, el silenci que et proporcionava serenitat va deixar d'existir. I que després de la mort de la mare vares tenir un gran desig de lectures, tan de literatura com de lluita armada o filosofia. Quelcom de semblant em va passar a mi: Als quinze anys el meu pensament racionalista és va desenvolupar i als setze vaig perdre completament la fe degut a les lectures que vaig fer llavors, cosa que em produí un gran malestar interior, que vaig intentar omplir per la disbauxa i per el gust refinat en la recerca de plaers. La mort del meu avui va ser el cop definitiu per a mi. Vaig anar cada dia de mal en pitjor.

Tu, amic Dídac, descrius molt be aquesta situació: llargues etapes d'ansietat i depressió... Tots els tòpics de la davallada als inferns serveixen per descriure aquests anys, em deies. I et va salvar el silenci. Per a mi, vaig començar a remuntar un cop em vaig reincorporar a l'exèrcit, després d'haver-lo abandonat i després, un cop tornat a l'estat civil, em vaig tenir que preparar per l'exploració del Marroc. Com tu també vaig d'haver d'estudiar àrab i també hebreu, per poder conèixer les costums d'aquestes cultures. I un cop al Marroc, el silenci de les nits quan treballava anotant les dades que recollia durant el dia, i el sentit religiós de les persones que contactava, els cinc cops de pregària al dia, la celebració del sàbat, em van marcar profundament. La gran hospitalitat que rebíem va fer que els àrabs que abans combatia com soldat, pesessin d'enemics a amics.

Em dius que la teua atracció per l'Islam es va anar produint a lo llarg dels anys per un conjunt de reflexions i experiències dispars i radicalment heterodoxes a lo llarg dels anys, on la música va jugar un paper important, dons et vas adonar de que la majoria d'aquelles musiques i cultures que tan t'omplien compartien el vincle amb l'Islam: des de el flamenc al hip hop, d'Indonèsia a Senegal. En canvi a mi, la meua angoixa vital i l'impacta de l'Islam em va portar, un cop a París, a voler parlar i estudiar qüestions religioses, topant amb el testimoni de vida de la meua cosina i l'home de Déu el pare Huvelin, que des de la meua conversió a Déu es va convertir en el meu pare espiritual, ja que "des de el moment que vaig creure en Déu, no he fet altre cosa que viure per a Ell". Conversió a la filiació divina.

Al gener de 1908, després de dos anys de fam i misèria a Tammarasset, compartint totes les meves reserves d'aliments entre els pobres i els nens, tenia llavors cinquanta anys, vaig caure malalt, no em podia moure i quan creia que era arribada la meua fi, els tuaregs recolliren llet de

cabra i em van salvar. Aquest fet va significar per a mi una nova conversió, la conversió al germà, a la fraternitat. Des de llavors se'm capgirà tot i el meu únic interès és estimar als germans. Ser germà de tots. Comprendre'ls i ajudar-los en la mida de les meves possibilitats, dons estic convençut de que Déu en la seva bondat acollirà al Cel a totes les persones que han estat justes i bones.

No saps l'alegria que em dones de que pensis que és Lluís Massignon qui t'ha anat portant cap a l' Islam. Els dos compartim el mateix amic, el que em fa pensar que t'has decantat per la via mística de l' Islam com el gran poeta místic sufí Hallaj, que tan el va estudiar Massignon. Vaig voler que vingués a viure amb mi, amb els tuaregs, però va prendre un altre camí. Parles de que més enllà de la teva pertinença a l' Islam, has volgut recuperar la dimensió espiritual i retornar a un reconeixement que et transcendeixi i et situï en un estat d'atenció i agraïment. Això es lo principal, Dídac. El camí de l'espiritualitat, el camí de l'Amor, és intern i te les seves manifestacions externes. Lo exterior és contingent, lo interior és etern. La mística, l'espiritualitat, l'amistat i l'amor s'apleguen en la consciència divina, que és l'Amor. I això és un camí interior.

No deixis mai de fer silenci, amic Dídac, que tan be fa a la teva ànima. Les nits passades en adoració en terres de l' Islam, tan a Beni-Abbés, a Tamanrasset, com a l'ermita de l'Asekrem, en el centre de les muntanyes del Hoggar, donen prova d'això: En el silenci neixen grans coses.

Benediccions per a tu, la teva família i la teva tariqa, estimat germà musulmà.

Carles de Foucauld, Tamnrasset, 1 desembre de 1916.

A continuació intervingué l'autor, en **Dídac Lagarriga**, qui afirmà que el llibre respon a la necessitat d'establir un diàleg amb un personatge com Charles de Foucauld i tot el que representa. En el seu cas no va ser una conversió; perquè ell no tenia cap confessió anterior a la de l' Islam. Considera que la religió cristiana no és quelcom que s'hagi perdut, com si es tractés d'un mercat de creences en les que cal escollir. Ell no se sent convers. Afirmà que gràcies a l' Islam ha conegut el cristianisme i l'estima, i de retruc, coneix l'ésser humà; en el ben estès que la veritat no és definible i ens inclou a tots, de manera que cadascú ha de ser respectat.

Acte seguit l'autor tingué un canvi d'impressions amb el nombrós públic assistents, sobre l' islam a la nostra societat, el diàleg interreligiós a la Catalunya d'avui, en la que cal conèixer més enllà de les filies o fòbies de cadascú, el cas del "jihadisme" –que atempta contra els principis del propi islam- i el paper de la laïcitat. Molts aspectes a comentar i a discutir, com la separació Església/ Estat, o el matrimoni monogàmic. Gràcies a llibres com aquest podem gaudir de referents espirituals i ètics per a conèixer millor les tradicions religioses.

ACTIVITATS FUTURES PREVISTES

Aula de Burgos: tema "La barbàrie", en les dates del 27 de juliol al 30 de juliol, ambdós inclosos